

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC

Organul oficial al Asociațiunii Institutelor financiare românești din Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș „SOLIDARITATEA” Sibiu.

Apare odată pe săptămână.

Redacția și administrația: Sibiu, Strada Visarion Roman Nr. 1—3.

Abonamentul pe an: în țară: pentru autorități, bănci și întreprinderi Lei 500.—; pentru particulari Lei 400.—; pentru cooperative, funcționari publici, de bancă și comerciali Lei 300.—. În străinătate Lei 800.—. Taxa pentru inserțiuni: de flecare cm. Lei 6.—

Fondator: **Dr. CORNEL DIACONOVICH.**

Director: **Constantin Popp.**

Redactor: **Dr. Mihai Veliciu.**

Sumarul:

Și negustorii...? — Iarăși „conversiunea”. — Programul guvernului. — Valuta și bursa.

Și negustorii.....?

Proape nu este număr al revistei noastre, în care să nu stăruim asupra ravagiilor pe care le face demagogia. Poate că am și plictisit cetitorii cu monotonia lamentărilor noastre. Ce să facem însă, când aceasta calamitate nu dispare, nici nu se micșorează măcar, ci seceră direct ori indirect victime nevinovate, sporește aderenții unor principii confuze și anarhice, iar efectele năstrușnice, le simt și suportă ceice au agonisit, ba au și economisit, ceva din produsul muncii lor! Stăruința noastră asupra acestui fenomen social distructiv, este motivată prin faptul, că ne dăm seama, că atunci când sufletele oamenilor sunt chinuite de efectele crizei și de cele ale prefacerilor adânci prin care trecem, — nu se mai judecă și chibzuește normal. Patimile se deslănțuiesc și se descarcă asupra unor nevinovați, ele se intensifică în paguba obștească.

De astădată demagogia, de care ne sesizăm, se manifestă în cercuri economice profesionale, între negustori. În toiul alegerilor de senatori ai colegiului Camerelor de Comerț, am auzit între lozincele de propagandă unele ieșiri împotriva băncilor, pentru că între candidații la acele mandate erau și directori de bănci. Rivalii nu s'au putut recomanda

cu calități individuale, ci a trebuit să recurgă la lucruri mai puțin onorabile, — adică la mijloace de a-și pune adversarii în inferioritate, în fața alegătorilor. Credem că într'un corp electoral, atât de restrâns și selecționat, trebuiau să uzeze de altfel de mijloace, decât de a considera pe directorii de bancă, drept intruși indezirabili în acel colegiu. Rivalii la senatoriatul profesional al negustorilor trebuiau să știe că și activitatea bancară tot comerț este și nu altceva. În plus directorii de bancă, tot prin ocupațiunea lor sunt în măsură să cunoască mai bine decât oricare altă ramură de comerț, — doleanțele și dezideratele *tuturor* categoriilor de negustori. Așa fiind ei sunt tocmai cei mai indicați să candideze. Dar chiar și dacă nu ar avea acele calități, nu-i poate nimeni despuia de dreptul pasiv, dacă odată au pe cel activ, de alegător, la acel colegiu.

Ori apostrofările, pe cari noi le considerăm, că vor putea exista numai sub durată propagandei electorale când conform obiceiurilor se recurge chiar și la mijloace neleale numai pentru a doborî pe adversar, — noi constatăm cu durere în suflet că valorile acelor patimi stăruie să bată cu dârjenie, menținând o atmosferă extrem de păgubitoare, ba chiar rușinoasă.

Am văzut ziarul „Minerva” organul oficios al Sfatului negustoresc. În pragul alegerilor dl Gheorghide, directorul general al Creditului Urban din Iași, — era stigmatizat, — ca fiind avocat și nu ne-

gustor, și i se tăgăduia calitatea de economist, acum după ce a învins pe adversarul său dl D. P. Niculescu Ritz secretarul general al Sfatului Negustoresc, — pomenitul ziar continuă atacurile și nu-l slăbește pe dl Gheorghide din apostrofări, de „avocat-bancher“, „cămătar“, etc. Din atacurile dinainte și de după alegere noi reținem aci numai apostrofarea, că bancher fiind dl Gheorghide este considerat implicit și cămătar de către acel ziar, apărător al intereselor negustorilor. Ori dacă dl Gheorghide nici nu ar fi directorul general al „Creditului funciar urban“, care e o instituție publică, sub controlul statului, și care dă împrumuturi în condițiile fixate de lege, — totuși nu ar fi îngăduit că un ziar negustoresc să arunce cu atâta ușurință în capul unui director de bancă, — om foarte onorabil, căruia nu i se poate imputa nimic concret, — învinuirea de cămătar. Ne doare chiar și dacă aruncă această jignire altei categorii sociale mai puțin înțelegătoare a momentelor economice prin cari trecem; cu atât mai mult ni se umple sufletul de scârbă, când vedem, că până unde au ajuns valurile demagogiei, încât și negustorii să se înșire în rândul demagogilor inconștienți, ori de rea credință, cari cu atâta ușurință aruncă vorbe grele în convorbirile lor. Iată unde a ajuns desmățul moral! Iată de ce trebuie să ne deschidem ochii, și să combatem cu toată puterea convingerii de oameni cinstiți și folositori țării și vieții ei economice, — toate aceste ieșiri pătimase, lipsite de orice temei căci altcum ne deprindem cu foșii în meseria diabolică a distrugerii.

Am avut cea mai sinceră admirație pentru curajul, cu care a apărat dl Niculescu Ritz interesele profesionale ale negustorilor, — și am voi să ne păstrăm impresia câștigată. Nu putem însă concorda ieșirile ziarului „Minerva“ cu activitatea lui de până aci; ba ne place a crede, că D-sa nici nu se va identifica cu ea, după ce-i va trece supărarea unei lupte pierdute, indiferent care ar fi motivele înfrângerii.

SPECTATOR.

Iarăși conversiunea.

Opinia publică de astădată nu a dat greș. Creditorii decimați nu au desperat, debitorii convertiți nu plătiau, ba chiar și justiția nu se prea grăbea să soluționeze procesele de conversiune având cu toții aceeași convingere: „legea aceasta se va schimba, se va aduce o nouă lege!“ Și nu a greșit opinia publică deoarece era bazată pe vecinicul adevăr, că „tot ce să clădește pe nisip, pe nedreptate, pe imoralitate nu poate dăinui și se va prăbuși“.

Acest adevăr a condamnat la prăbușire și pericol puternice împărății, imense bogății adunate prin mijloace imorale, precum și personalități celebre coștate în vârful piramidelor prin corupție, înșelăciuni și încălcarea moralei publice.

Astfel și cele 2 legi de conversiune au trebuit să cadă deoarece pe unele baze justificate, arhitecții au vârat în clădire prea multe „motive și stil personal“ lăsând la o parte binele comun și interesele superioare a unei colectivități încheiate în stat. Cementul moral și de dreptate a fost înlocuit cu demagogie de partid, căci idealul partidului este să rămână partid, care oferă locuri în parlament, demnități și bugete. Apostrofând pe un venerabil parlamentar — din clasa capitaliștilor — cum au putut aduce o lege așa nedreaptă, mi-a răspuns: Ce crezi D-le dacă noi nu făceam aceasta lege, ne mai puteam prezenta înaintea alegătorilor?

Să-mi dea voie dl Senator să constate aici un fapt: și Dv. și Dl Argeloianu ați făurit legea în felul cunoscut. Va-ți prezentat în alegeri și ați primit răspunsul. Da fiindcă și debitorul asanat și convertit simțea în sufletul său cinstit că legea nu era dreaptă, deci a refuzat o

La București s'a adunat noul meșter Manole cu ajutoarele sale și acum încearcă să înciocăleze cutia lui Pandora din care nu știu ce va ieși. Bine și trainic însă numai așa poate ieși, dacă meșterii se vor lepăda de orice patimă și interes de partid și individual, ei fiind seamă de binele tuturor vor clădi pe dreptate și principiile consacrate în mii de ani.

Și cu aceasta ocaziune mă gândesc că deși în teorie suntem ortodoxi (de 2 ori) ce bine ar fi să preluăm dela Roma catolică o instituție minunată. Mă gândesc la *conclave*. Să alegem și noi 20 de patrioți cu suprafață morală, „săraci dar fără datorii“. Să îi închidem hermetic d. e. la Academia română. Să le punem la dispoziție materialul necesar (afară de statistici pe cari în 2 ani nu le-au putut face).

Închipuindu-mi că aceste conclave de fapt se instituie și cum în aeropag nu poate intra nimeni, îmi iau voie să predau dosarul studiilor și experiențelor adunate de către băncile românești din Ardeal.

Iatăle:

1. Cele 10 table creștinești ne poruncesc să nu ne atingem de ceea ce este a altuia nici măcar de

asin. Cine vrea să se atingă, trebuie să ceară deslegare dela congresul ecumenic. Și cum poruncile lui Christos au fost trecute și în „Constituția țării“ trebuie ținut seamă și de acest cod.

2. Vorba veche spune: „de unde nu este nici Dumnezeu nu ia“. De când e lumea creditorii totdeauna au pierdut din creanțele lor dela datorășii slabi. Așa e și acum! De ce trebuie atunci să întoarcem lumea pe dos și să spunem prin lege: dacă ai numai 10 hectare moșie deși ai avere poate de 300.000 Lei și se iartă jumătate din datoria de 20.000, ce o ai la nenorocita babă, care afară de colibă are numai creanța față de Dia sărman debitor cu 3—4 vaci cu lapte, porci etc. în curte.

De aici urmează că fiecare datorăș trebuie tratat individual ca și în Bulgaria, Ungaria, Serbia, Polonia. La noi se zice că nu se poate să porți debitorii pe la instanțe. Când au ridicat împrumuturi au putut umbla? Nu înțeleg de ce nu se poate! În fine dacă magistrații în fiecare an 2—3 luni se ocupă cu alegeri parlamentare, județene, comunale, diferite camere, oare nu s'ar putea ocupa și cu datorășii? Apoi har domnului avem mii și mii de licențiași în drept și apoi advocași distinși, cari azi nu au ce lucra. Să fie numiți cu titlu provizor în magistratură. Am avea 2 câștiguri. Plasăm mii de oameni, a căror leafă se compensează din belșug din sumele pe cari cei ce pot plăti, le vor plăti și nu vor fi puse exoffo în spinarea statului sau al altora. Leneșii și bețivii nu pot fi asanați.

3. Valoarea proprietăților și venitele de fapt sunt scăzute, deci capacitatea de plată. Trebuie redusă în primo loco dobânda și apoi creanța acolo unde e justificat. Nu este just ca bunăoară un debitor care a clădit o casă cu banii altora plasând din al său 100.000 și din al altora 400.000 să beneficieze de o reducere d. e. Lei 200.000, când imobilul lui și azi face mai mult. (Vile cumpărate în Cluj în 1920—22 cu Lei 100.000—130.000 și azi au valoare de 7—800 000 Lei.

Și iarăși nu este just ca debitorul să locuiască în casă clădită cu paralele mizerabilului creditor, care însuși fiind chiriaș, este evacuat deoarece sărmanului debitor nu i-a mai dat un ban de ani de zile.

Drept este ca noul proprietar să rămână el chiriaș, cum a fost și cel ce a avut bunuri să le aibă iarăși.

Un țăran de lângă Hațeg a cumpărat o grădină de pomi de 6 jugăre. N'a plătit un ban din preț. Vânzătorul îi oferă 100.000 să renunțe. Debitorul refuză.

Intrebăm că e drept să îi reduci datoria când valoarea imobilului a crescut.

Iată de ce se impune tratament individual.

4. Chestia datorțiilor agricole este o chestie socială și de stat. Trebuie rezolvată. Sarcinile ce se impun pentru asanare nu pot fi puse în sarcina numai a creditorilor, și asupra colectivității adecă a statului. Căci prin imposibil presupunând o fluctuație (?) să nu

îi spunem pe nume socială, mai puțin va suferi nevizibilul capital mobilier. Deci și proprietarii de palate, moșii, întreprinderi etc. trebuie să contribuie la asanare și salvare.

Și încă ceva. Asanare nu se face în tot anul, (legi de asanare da!) ci la mari intervale. Sarcinile asanării trebuie să se facă după legea amortizărilor adecă repartizată pe durată de ani, ca să contribuie și „cei viitori“ nu numai cei de față.

5. Asanate pot fi numai datorii de investiții. Cele de consumație trebuiesc plătite de ceice au consumat. Împrumuturi — chiar dacă sunt cu acoperire ipotecară — nu pot fi reduse. Automobile, banchete, baluri, călătorii de plăcere trebuiesc plătite de cel ce a consumat, chiar vânzându-i imobilul și nu de harnica furnică care a adunat ban de ban pentru el, familie și economia țării.

6. Teoria impreviziunii trebuie aplicată pro și contra. Dacă se admite ca datorășul să plătească numai în proporția valorii de azi, trebuie admis ca și creditorul să primească valoarea de ieri dacă este acoperire.

Debitorul A a cumpărat în anul 1920 o moșie de 20 jugăre a Cor. 1000 global cu 20.000 Coroane prețul de atunci.

A luat împrumut 20.000 Cor. azi 10.000 Lei. Deși pe 20 jugăre a avut venit anual 40—50.000 Lei nu a plătit nimic.

Moșia azi, chiar cu preț redus de Lei 5000 per jugăr face Lei 100.000. Hoțul de creditor primește azi 5000 Lei cu care își cumpără un palton. Bietul debitor asanat rămâne cu avere de 100 000 Lei, iar creditorul cu a cărui parale a devenit proprietar cu un palton.

7. Dacă s'ar reduce creanțele, în aceeași proporție să se reducă și fondul investit de debitor (deci un fel de seriere proporțională).

8. Să nu poată beneficia de asanare profesioniștii cari în loc să-și vadă de ocupația lor au cumpărat moșii, au făcut întreprinderi cu capital străin. Incercările și pagubele lor nu pot fi suportate de creditori.

Deodată cu datorii să se lapede și de bunurile cumpărate cu paralele altora.

Nu e admisibil că în caz de abandon să li se lase nici o cvotă.

9. Debitorii cu creanțe fără acoperiri reale (credite personale) — deci datorii de consumație — au regimul lor special.

Mobilierul și leafa se pot urmări numai în cadrul legilor existente, ceea ce nu poate fi piedecă ca să beneficieze de dobânzi adecvate și termin mai lung de replătire.

10. Legea Argetoianu a redus creanțele. Legea Vaida a dat morator de 5 ani făcând atent pe debitor că dacă cumva nu are plăcerea să plătească în 5 ani, mai poate avea amânare de încă 5 ani.

S'au făcut alegeri parlamentare. Lumea aștepta ca Dl Argetoianu, apoi partidul național țărănesc să fie primit cu porți de triumf și să primească măcar 80% din voturile date.

S'a întâmplat însă minunea pe cari toți o cunoaștem și din care tragem concluzia că *deși România este un stat de plugari nu este un stat pur sânge de datorași.*

Adecă în țara românească sunt mai mulți cu fața și moșia curată, decât datorașii. De aceea partidul liberal cunoscut ca, partid capitalist ortodox a cucerit joritatea voturilor.

Așa fiind legiuitorul trebuie să fie seamă și de majoritatea care nu e datoare.

11. Băncile din Ardeal — tot atât a cetățui de rezistență națională sub stăpânire străină — cart au stat aproape exclusiv în ajutorul țărănimii ardelenene, trebuiesc tratate la fel ca băncile populare din vechiul regat.

Faptul că au avut forma de „societăți anonime” își are legitimarea în legiuirile ungare. În fine nu împoartă forma, ci conținutul.

Cine din noi nu a băut apă cristalină din butelii, cari purtau vigneta de șampanie și vin minunat dela Șard din sticle de apă de Hebe.

Cuvine-se deci ca băncile ardelenene să beneficieze de aceleași dotații pe cari le-au primit Băncile populare (mai multe miliarde).

12. *Legea să fie lege* cum bine a spus un țăran de pe valea Ieru. Am ajuns ca legea să nu fie normă ci excepție.

Legea asanării trebuie făcută cu concursul tuturor partidelor. Odată făcută *să fie lege și să se execute.*

Numai stabilitatea legilor și executarea lor promptă poate readuce încrederea și schimbarea lucrurilor în mai bine.

Până când lumea nu are o bază sigură se sbate în stânga și dreapta și își îngroapă banul sub copaci ori îl ține ascuns în saltea.

13. Faptul că nu toți sătenii sunt datori și că mulți și azi plătesc datoriile este un indiciu că au fost și ani buni când vagonul de grâu era 80—100.000—Lei și vaca de lapte 12—15 mii Lei. Cei truditori puteau și au și redus în mod simțitor datoriile.

Deci nu se poate pune vina exclusiv în sarcina debitorului, care în foarte multe cazuri de când a dat împrumutul ani de zile nu a mai văzut pe debitorul.

14. Dar să punem sub bisturiu și pe *afurisitul de capitalist.*

Un lucru e cert, că numai un procent infim de capitale s'au făcut prin furt, șantaj, jaf, bacșișuri. Despre aceștia nu vorbim.

Ne ocupăm de capitalistul cinstit. El este prototipul cel mai eminent a *cetățeanului conștient.* Înțeleg concepția veche, când fiecare cetățean se trudea să

susțină familia sa și nici nu visa că în tot momentul să întindă mâna spre stat.

Copilul să-l crească statul, doctor să-i dea statul, biserică, școală să facă statul. Magazin pentru cereale să-i facă statul. Dacă vara nu se gândește că va veni și iarna și va mânca tot câștigul îl va scoate din iarnă statul.

Capitalistul — fie sătean sau intelectual — este un om muncitor, sânguincios, cumpătat, echilibrat. Contrar părerii generale *este altruist.* (Egoist este celce se îndoaie de mâncări, beuturi, trăește în plăceri.) El în fiecare zi se reține dela anumite consumații fără rost punând la o parte măcar o para pentru ziua de mâine ca familia lui să nu sfârșească pe sub garduri sau în azile.

Având o bază de înaltă etică se gândește și la generațiile viitoare lăsând bunurile agonisite de el moștenitorilor săi, făcând astfel și o legătură morală de neprețuită valoare care îngheagă familiile cu tradiție din strămoși în strănepoți. Aceste tradiții față de orice fel de bunuri moștenite în ce ne privește pe noi Ardelenii am format piatra fundamentală, care ne-a conservat ca Români pe aceste plaiuri.

Capitalistul își pune economiile sale în serviciul colectivității. Moșii, palate, întreprinderi, uzine s'au format cu banul capitalistului. Sute de mii și milioane de muncitori își câștigă pâinea de toate zilele în urma faptului că alții au făcut economii și le-au pus în serviciul comunității. Fundații, instituții de binefacere au fost fondate de capitaliști.

Ceice au mâncat tot ce au câștigat și întind mâna după mila sau truda altuia, nu au făcut și nic nu pot pune lucrurile la dispoziția binelui public.

Un Gojdu și clitorii fundațiilor dela Blaj și Sibiu ne-au lăsat instituții și burse din economiile lor chibzuite.

Și ceace nu poate face individul, a făcut colaborarea asociațiilor de capitaliști. Micile capitale adunate dela anonimi au devenit forțe, cari au creat minuni punând în lucrare în toate colțurile globului pământean spre binele omenirii creațiile genului uman (aeroplane, telegraf, radio etc.).

Deci cel-ce lovește fără chibzuială în acest minunat factor, nu lovește numai în *capitalist*, ci nimiceste mijloacele de progres și existență a societății.

Prin imposibil să ne închipuim că într'o bună zi, capitalul s'ar pune în grevă și s'ar pune în pasivitate. Din ce ar trăi milioanele de muncitori din întreprinderi?

Și foarte grav păcătuiește Dl Mihalache când își aruncă privirile reformatoare și asupra industriilor. Nimic nu-l împiedecă să iscodească sistemul cum se pot face întreprinderi fără capital. Cei din Leningrad s'au convins că și comunismul are nevoie de capital, în care scop au și făcut legături cu finanțele din diferite țări.

În consecință datoria noastră a tuturor este să găsim formula justă pentru a menține capitalul în

funcție făcând degrevarea justă a debitorilor. Cășind aceasta formulă se va întrona din nou încrederea și se va putea începe o muncă productivă spre binele tuturor.

Iar cei-ce voesc să facă cadou nejustificat munca și truda altora, să aibă curajul să predice, că toți cei-ce nu au pământ au drept să primească o parte de pământ dela cei-ce au, devenind astfel și aceștia țărani.

Am convingerea că fiecare țaran ar refuza un astfel de *țărănism*.

15. Contactul cu deponenții, dovedește că aceștia înțeleg situația și sunt gata să aducă și ei jerfe pentru binele comun și în cazurile unde se cere. Renunță la o parte din creanțele lor cu o singură condițiune. Tot ce le rămâne să intre la regim comun și să fie garantat.

Această resemnare a lor rezolvă și partea delicată așa numită partea „*constituțională*”.

Plecând din acest gest a creditorilor poate s'ar putea reduce și labirintul paragrafilor și anume s'ar spune că toți cei ce nu pot plăti se vor adresa justiției, care va stabili posibilitățile de plată. Tot ce trece peste această capacitate, va fi suportată de Stat, dintr'un fond la care vor contribui prin impozit special toți posesorii de orice bunuri.

Creditorii cari renunță la o cotă anumită din creanțele lor vor beneficia pentru restul creanței lor de *garanția statului*.

Și am convingerea că 99% din creditorii vor renunța.

Având aceasta garanție, numărul ascuns se va reîntoarce în circulație și se va porni o muncă de refacere.

Și cum țara noastră dispune de tot ce este necesar unei producții — afară de capital și poate unele calități de ordin moral — cred că în scurt timp putem reface tot ce au dărâmat împrejurările mondiale în plus demagogia.

Sufletul cinstit a țărănilor noștri ne garantează refacerea.

(Cluj).

V. COMȘA.

Programul guvernului.

Obiceiul ca un nou guvern venit la cârma țării să-și publice programul de activitate imediat după instalare, e așa de înstărit în toate țările, încât a devenit consacrat și inevitabil. De aceea este natural ca cetățenii să aștepte curioși declarațiile de această natură. Consecvent acestui principiu guvernul Duca a făcut de asemenea cunoscut țării programul său de guvernământ, iar guvernul Tătărescu s'a ținut strâns legat de el și nu l-a adus nici o modificare.

Programul de guvernământ al actualului guvern a fost publicat la timp de toate ziarele. Ba

în anumite părți a fost subliniat și de revistele de specialitate, cari au un cadru de preocupări mai în directă legătură cu anumite capitole din programul menționat. Nici nu se putea de altfel ca un program de înfăptuiri al unui guvern să rămână neobservat în aceste timpuri când se pun atâtea probleme urgente și imperioase. Unele dintre aceste probleme sunt moșteniri ale trecutului, cum ar fi: legea conversiunii, creditul intern și extern, terminarea completă a improprietății, etc., altele răsar din situațiile, cari se prezintă cu curgerea timpului și din studiarea stărilor de lucruri din țară, al căror ritm de desfășurare trebuie neapărat urmărit, cum sunt: degrevarea fiscală, îmbunătățirea producției de toate categoriile, etc. etc.

Este incontestabil că cea mai importantă problemă care se pune înainte de oricare alta, este legea conversiunii, deoarece odată rezolvată fiind, ea are repercursiuni nebanuite asupra întregii economii a țării. Înțelegem de aceea care a fost motivul pentruca să numiască imediat comisiunea de studiu și redactare. Până acuma însă nu se cunoaște nici un amănunt asupra principiilor pe cari se va sprijini viitoarea lege de regulare a raporturilor dintre debitori și creditori, căci nu s'a discutat în public decât foarte puțin în această privință. Necunoscând aceste principii, nu putem să spunem nimica deocamdată în această chestiune. Ne exprimăm numai speranța că, deoarece persoanele cari compun comisiunea sunt oameni încercați în cunoașterea mecanismului fenomenelor economice și știind greutatea în cari se sbate astăzi țara de pe urma unor greșeli făcute din pură demagogie, pe de o parte, iar pe de altă parte având sub ochi rezultatul unor legiferări în afară de cadrul posibilităților etice și sociale, vor pune toată experiența și judecata, pentruca să ne găsim în curând în fața unui laborios început de nouă orientare și posibilă îndrumare a vieții creditului la noi.

Căci e bine să se știe un lucru din capul locului: nu chestia debitorilor primează astăzi în această problemă, ci mai cu seamă repunerea țării în situația de a putea produce normal, ceea ce fără credit este exclus cu desăvârșire.

Dacă nu se cunoaște nimic asupra felului cum se va rezolva chestiunea datorțiilor private diferitele departamente au făcut însă prin titularii lor, expozeuri importante asupra domeniilor de preocupări, cari sunt urmărite în realizare. Și cum după conversiune cea mai importantă chestiune de legiferat și îndrumat nu poate să fie decât agricultura, vom face o scurtă privire asupra acestei laturi a economiei noastre, nu cu pretenția de a înșira ceva nou, ci cu convin-

gerea că indicarea unor modalități de regenerare, este în ocaziunea de față cea mai potrivită modalitate de a atrage atențiunea celor cari legiferează, pentruca atât cât le stă în putință să îndrume lucrurile pe calea cea mai bună.

Ca un corolar la mezul chestiunii agricole, Ministerul agriculturii a anunțat că are de rezolvat în prealabil două puncte cardinale între cari se integrează agricultura, dintre cari unul îl formează desăvârșirea exproprierii, iar al doilea modificarea legii cooperăției.

Exproprierea constituie tot o fosilă din resturile unei spinoase probleme care s'a pus de acum șaptesprezece, dacă nu chiar douăzeci de ani. Este într'adevăr de mirare că la această epocă, ea mai are puncte de pus în discuție, când normal era să fie toate și de mult terminate. Faptul însă că astăzi mai este necesar să se pună credite la bătaie pentru desăvârșirea reformei agrare, formează o acuză formidabilă din cele multe cari se pot face tuturor guvernelor cari s'au perândat la cârma țării în ultimii cincisprezece ani. Această acuză aruncă în acelaș timp o rază clară de lumină, la strălucirea căreia ne putem examina modul inadmisibil în care am rezolvat toate problemele de stat. Reforma agrară a constituit și ea calul de bătaie al partidelor în toate perioadele electorale. Ea a însemnat o operațiune care prin felul cum a fost executată, a înghițit sume fabuloase pentru plata lucrărilor de parcelare și lotizare, a prilejuit fraude și nereguli cu răsunete, cari își vor prelungi încă mult timp ecoul și a secat economia națională de importante resurse financiare, iar pe țărani i-a adus în situația paradoxală, că nu pot produce mai mult decât înainte de războiu, deși și-au mărit patrimoniul cu un plus de proprietate, care însumează cel puțin dublul suprafeții față de ce aveau înainte de războiu. Astfel involuntar ne vin în minte acele măsuri cari însemnau un pas înainte și doi înapoi, pe cari le-au luat guvernele în această mare problemă și ne putem da seama de toate relele de cari a suferit economia națională depe urma unor tribulații cari n'au stricat numai indivizilor ei națiunii întregi. În felul acesta nici nu trebuie să ne mirăm că scadența greșalelor e atât de crudă și nemiloasă, încât a căzut în nerentabilitate cel mai important ram din producțiunea noastră. Iar dacă în fine actualul guvern s'a gândit să pună la dispoziție sumele necesare pentru încheierea acestei lungi povești, să sperăm că s'a tras în acelaș timp o concluzie și în privința conversiunii datoritiilor agricole, concluzie care să demonstreze tuturor, că permanentizarea fără rost a unei astfel de chestiuni, nu poate să ducă decât la dezastre. Astfel însăși activitatea

trecutului apropiat ne vorbește limpede și categoric să lichidăm repede și rațional problemele curente, deoarece în actuala ritmică a succesiunii evenimentelor, orice întârziere și târâgănare însemnează pierderi individuale și colective cari nu numai că nu se mai pot recupera, dar pot să ducă la întorsături de cea mai gravă categorie.

O a doua latură făcând parte integrantă din problema agriculturii românești și a cărei reformă se studiază de asemenea, este formată de cooperăție. Este adevărat că o reformă radicală s'a făcut legiutirii cooperăției abia în 1929 și și aceasta preceda pe cea din 1928, tot așa de importantă. Dar nu se poate contesta că nu s'au strecurat defecte în legiferare. Dacă însă este vorba să se întreprindă țărăști modificări, atunci ele trebuie examinate cu toată atențiunea și redactate astfel, ca să aibă aplicare utilă și posibilă. Ultima legiutire a cooperăției suferă de defectul că era organizată pe două sisteme divergente: era adecă și comercializată și și biurocrată în acelaș timp. În special chestiunea propagandei care aparținea Oficiului național al cooperăției, era și acum anchilozată în cele mai caracteristice formalități pe cari le concepe rutina.

În privința noului mod de a reforma cooperăția s'a discutat în comisiunea respectivă în câteva ședințe. Nu vom contesta că membrii comisiunii n'au vederi sănătoase și mai cu seamă că nu sunt la curent cu mecanismul actual al acestei instituțiuni, deoarece toți au activat în acest domeniu cu un aport pozitiv de netăgăduit. Oricum s'ar legifera cooperăția însă, nu trebuie să se piardă din vedere uncul și generalul ei câmp de aplicare: agricultura. Cooperăția de producție agricolă este cea mai pozitivă formă de însoțire și inevitabilă, dacă vrem să punem agricultura în situația de a putea rezista concurenței celorlalte țări. În această privință numai dl prof. Ionescu Sisești a lăsat urme de activitate pozitivă la departamentul, care ne preocupă, deoarece a fost primul care a legiferat cel mai propriu câmp de activitate al cooperăției: producția agricolă. Și să vedem de ce.

Cooperăția de consum nu s'a putut desvolta în țara românească pentru mai multe motive. Întâiul din aceste motive constă în faptul că cel mai potrivit teren pentru această natură de însoțire, îl formează țările industriale. Țările agrare nu pot corespunde cooperăției de consum și e natural ca astfel ideia urmărită prin ele să se compromită. Într'adevăr, cele mai principale articole de consum le au țărani, din propria lor gospodărie. Puținul ceace se cumpără ca: ghețe

haine, etc. nu poate forma obiect de însoțire, pentru că astăzi prețurile și diversitatea acestor obiecte e așa de mare, încât o aprovizionare în masă, însemnează enorme riscuri dela o zi la alta. Pe urmă chiar refuzând aceste riscuri, conducerea unui magazin cooperatist este împreună cu cheltueli generale, cari cu siguranță că sunt mai mari decât diferența eventuală de preț, care ar putea fi realizată, față de cumpărăturile directe.

Pe lângă acest motiv capital, mai sunt și altele de natură secundară. Nu se găsește conducători, nici pentru conducerea efectivă și nici pentru purtarea registrelor. Apoi mecanismul de aprovizionare e dificil, deoarece deciziunile depinzând de desbaterile unui sfat întreg, se pierd momentele favorabile, se diluiază răspunderea, etc. etc. Astfel cooperația de consum nu s'a dezvoltat la noi și dacă acest fapt n'a fost posibil până acuma, cu atât mai greu se va îndeplini de acum înainte.

Tot așa de grea este înfăptuirea cooperației de credit, care cere capitaluri importante de rulment și cari în actuala situație nu pot fi acumulate. Este adevărat că prin crearea centralei, aceste condițiuni au fost într-o largă măsură ușurate. Totuși obținerea creditelor dela centrală de câtră unități, este legată de anumite formalități cari de sigur că influențează mersul operațiunii. În fine se pun și aici aceleași chestiuni de conducere și organizare a căror deslegare deși s'a urmărit și s'a realizat într-o oarecare măsură, nu se poate totuși vorbi de proporțiile unei epuizări. Tocmai de aceea cooperativele au pus și ele în anumite ocazii problema fuzionării pentru ca să se raționalizeze oarecum operațiunile anexe și cheltuelile legate de conducerea și administrarea lor.

În lumina acestor considerațiuni cu atât mai important rămâne domeniul de realizare al cooperației agricole de producție. Prin ea se poate satisface în cadrul actualilor forme juridice și cu respectarea formelor curente de organizare socială tot contingentul de condițiuni pe care trebuie să-l îndeplinească producția noastră agricolă, atât calitativ, cât și cantitativ.

Să nu uităm că relele de cari suferă pluggăria noastră astăzi, constau în individualismul și arbitrarul necontrolat, al fiecărui proprietar. Ori legea producției în condițiuni optime, se abate enorm dela voința agricultorilor, deoarece nu ea va determina planta de semănat pe un pământ oarecare, ci facultățile de producție ale acestuia. Se impun deci studii, cercetări și experiențe, atât pentru determinarea caracteristicilor pământului, cât și pentru analizarea climatului regiunii. Cum acestea sunt operațiuni costi-

sitoare, este evident că munca și exploatarea individuală agricolă, nu le pot satisface. Iar cum cercetările laboratorilor publice nu se pot ocupa de orice regiune, numai cooperația agricolă de producție este chemată să îndeplinească toate acestea.

Cooperația agricolă de producție ar rezolva apoi și problema mașinalizării agricole și pe aceea a selecționării semințelor și va ajuta și la reducerea cheltuelilor de exploatare; cu un cuvânt va face din actuala stare de lucruri o transformare generală, care ne va ajuta să ținem piept concurenței mondiale atât de aprigă astăzi.

În rezumat, tot ceace se urmărește azi în domeniul agricol depinde de buna îndrumare a cooperației. Prin această unică operă, care constituie poarta tuturor avantajelor, toate celelalte vin dela sine. Astfel agricultura românească va avea posibilitatea să se reafirme și să ajungă la celebritatea de altădată, dacă vom ști să discernem cu abilitate aplicația principiului cooperatist.

Ing. GH. BRÂNDUȘ.

Valuta și Bursa.

Dacă luăm în mână cota Burselor din București, și o comparăm cu aceea din anul 1926, vom observa la toate valorile scăderi formidabile. Dar nu numai scăderi, ci și dispariții totale. Bănci cu legături mondiale, și societăți industriale importante sau au lichidat, sau stau în nemiscare, așa că acțiunile lor nu mai valorează în comerț aproape nimic.

În anul 1926 afacerile mergeau încă bine în țara noastră. Ce e drept, plutea deja în aer un fel de nesiguranță și îngrijorare datorită temerei de o inflație necumpănită. Finanța străină a acaparat leul și făcea cu el jonglerii primejdioase, cari îl aruncau în mod de tot neprevăzut — cel puțin pentru spectatorul neinițiat — dintr'un extrem într'altul. Acum cota în jurul cifrei de 1 centimă aur, acum în jurul de 3 cenți. Să știe dacă în interiorul unei țări prețurile sunt în urcare, atunci în străinătate cursul monedei acelei țări este în scădere, pe când valoarea monedelor străine pe piețele interne este în urcare. Urmarea este, că străinătatea speculează asupra mărfurilor noastre exportabile pe cari le poate cumpăra cu lei estini. Aceasta produce o animație în exportul nostru. Va să zică, o țară în care prețurile sunt în urcare, va avea un export animat. Fenomenul contrar, va avea un efect invers. Criza se va simți deci mai tute în comerțul de export import.

Criteriul după care se orientează de obicei comereanții în afacerile lor negustorești, este bursa. În timpurile antice bursele erau încă foarte primitive, și nici nu erau altceva, decât locuri de întâlnire (mai cu seamă în jurul templelor) unde oamenii cu daraveri, puteau încheia afacerilor lor. Dela începuturile aceste modeste, bursele au luat o dezvoltare tot mai mare, până ce au ajuns la

importanța mondială pe care o au astăzi. Mână în mână cu dezvoltarea burselor, și cercul speculanților a devenit tot mai larg. Din speculanți mici au devenit uni speculanți mari. Averile au început să se adune în mâinile unora, până când au ajuns o primejdie pentru Stat, grație enormelor speculațiuni în și afară de Bursă. Avem în zilele noastre dinastii plutocrate ai căror copii sunt adevărați regi; cărora numai coroana ei lipsește, dar în realitate sunt mai puternici decât regii încoronaji, căci guvernează cu averile lor întreg globul. Prin manevrele lor financiare pot să ruineze State; să declare războaie și să încheie pace. Astfel avem pe Morgan în America, pe Rothschild în Europa, și pe japonezul Mitui în Extremul Orient. Primul a cauzat în 1898 războiul dintre Statele Unite și Spania, pentru insula Cuba, unde Morgan & Co aveau interese foarte mari; ultimul în anul 1904 războiul ruso-japonez pentru Coreea, unde grupul Mitui era interesat în foarte importante mine de fier și cărbuni.

În jurul acestora s'au ridicat și potențați mai mărunți, dar și ei destul de puternici: cu toți sunt însă solidari și aliați, când e vorba de apărarea supremului lor interes: aurul.

Oamenii aceștia nu guvernează prin parlament. Parlamentul lor este bursa. Formarea prețurilor în economia actuală a diverselor țări nu este un produs al emulațiunii libere între producători și consumatori, sau al jocului liber dintre ofertă și cerere, ci trebuie să mai adăugăm și mai adăugăm și momentul de speculă care falsifică rezultatul. Locul cel mai prielnic pentru această falsificare este Bursa.

Dacă un om face comerț numai cu mărfuri, atunci el poate câștiga câtă vreme prețurile sunt în urcare. Dacă el speculează asupra banului, poate câștiga până când hârțiile sale de valoare sunt în urcare. Dacă cineva să pricepe la mișcarea alternativă a acestui scrânciob ban-marfă, adică dacă speculează cu marfă atunci când prețurile sunt în urcare, și cu bani atunci când prețul banului este în urcare, atunci comerciantul acela poate s'o ducă departe în cursul anilor. Însfârșit omul acela care e în situația să pună el însuși în mișcare scrânciobul, și să-i reguleze ritmul de mișcare după cum cer interesele sale, atunci acela a găsit arta de a face aur, fără ca să recurgă la alchimie și permutarea atomilor.

Magnații mai sus amintiți ai banului, au găsit arta aceasta. Scrânciobul lor este Bursa. Când cere interesul lor, ei pot acapara aurul disponibil pe diferite ptețe. Pot reține banii în caselle de fier ale instituțiilor financiare și industriale pe cari le stăpânesc. Urmarea este, că acțiunile și mărfurile scad la Bursă și târguri, pe când ei din tezaurizarea banului nu numai că nu au nici o pierdere, ci din contră: au un câștig, deoarece banul tezaurizat capătă din zi în zi un preț de afecțiune sau de preferință tot mai mare, tocmai în urma rarității sale pe piață, și a raportului său favorabil față de prăbușirea celorlalte prețuri. Depe manevra aceasta suferim în zilele noastre.

Când prețurile au scăzut la nivelul *voit de ei*, atunci ei trec dela ban la specula de valori și mărfuri. Să cumpără până când prețurile sunt urcate *conform planului lor*. Apoi jocul începe din nou.

Introducerea valutei de aur în anul 1929 la noi, ne-a adus și pe noi în sfera acestor polipi ai aurului.

Până când visternicii noștri au mănuit mai mult după instinct decât după vre-un criteriu precis, emisiunea de bancnote precedentă stabilizării, economia noastră prospera destul de bine, căci o sporire a circulației fiduciare în margini potrivite, nu numai că nu era dăunătoare, dar a produs chiar o înviore a producțiunii și a comerțului.

Dar se vede că guvernanti noștri au fost și ei apucați de groaza nălucei inflației, și obișnuți cu teoriile vechi, nu au găsit un remediu mai bun pentru fixarea echilibrului valutar, decât recepta adoptată de alte state și recomandată, insistent de potențații finanțelor de acolo, adică stabilizarea leului pe bază de aur. Această operațiune financiară a fost o bucatică delicioasă pentru Morgan, Hambros, Kreuger etc., iar pentru noi — după cum vedem azi — un dezastru. Aurul și devizele aur sunt în mâna străinătății, adică a bancherilor cari ne-au finanțat. Banul este la noi tezaurizat, și ce nu este, circulă foarte greu. Urmarea este, că prețurile produselor noastre scad, în special cele agricole, din zi în zi. Se încearcă din partea Statului fel de fel de remedii: prime de export, vămile prohibitive etc. Toate nu sunt de nici un folos, ba cele mai multe încercă treburile și mai mult. Prețurile între timp scad mai departe. Salariile se micșorează. Șomerii se înmulțesc. Impozitele devin și ele din zi în zi mai apăsătoare. Nu fiindcă Statul le-ar spori. Nu, ci fiindcă greutatea lor intrinsecă crește automat în urma scumpirei banului ce trebuie să dea contribuabilul din mâna sa. Azi țaranul, (cel mai numărös contribuabil), trebuie să vândă de 2 și 3 ori mai multe produse decât în anul 1926, pentru ca să poată plăti același impozit azi ca în anul 1926. Azi nu mai primește pentru o feldără de cucuruz atâta cât primea în anul 1926. Azi o pereche de boi nu mai poate vinde cu 70—80.000 Lei, ci poate fi mulțumit dacă primește 10—15.000 Lei. Cifra impozitului însă nu s'a schimbat. Nu e nici o scăpare din încercătura aceasta, căci e rea însăși baza sistemului nostru economic: valuta de aur.

Dar însfârșit, acoperirea de aur a fost introdusă, și cu aceasta ne-am predat în mâinile finanței internaționale, făcând exact contrarul principiului „prin noi înșine” al lui Dimitrie Brătianu.

Până când banul nostru era estin în străinătate și mărfurile la noi în țară erau în urcare, străinătatea specula asupra mărfurilor, și exportul nostru era foarte viu. După stabilizare bursa a arătat nu peste mult o scădere generală a tuturor acțiunilor. Intrasem în deflațiune. Exportul nostru a început să dea excedente tot mai mici asupra importului. Străinătatea nu mai specula asupra mărfurilor, ci trecuse la cealaltă parte a balanței: la ban.

Ce a folosit Statelor Unite și Angliei acoperirea de aur? Oare Roosevelt nu urmărește prin deprecierea dolarului animarea exportului? Americanii nu s'au cramponat de valuta de aur, ci îndată ce au văzut că nu mai corespunde vremurilor, au dat-o la oparte. De ce să fim noi mai brezi, când valuta bazată pe indexul prețurilor ne dă garanția, că nu vom aluneca pe panta inflației? Dacă ne vom desbăra de valuta aur, vom pune capăt și speculei finanței internaționale asupra averii noastre naționale.